

samme kunne kommunisterne og deres sympatisører måske sige.

Der er en risiko knyttet til udgivelsen af Morten Things monumentale værk. Risikoen er den, at det let vil føre til, at det efterlader indtrykket af, at kommunismen (ikke DKP) var det dominerende i dansk kulturliv og debat i perioden. Og det var det ikke, men alt det andet kan ikke samles under en hat. Det var de konservative med tidsskriftet »Den ny tid«, Arne Sørensen med »Det tredje Standpunkt«, det radikale »Tidens Stemme«, Venstres »Dansk Folkestyre«, de socialdemokratiske tidsskrifter (»Socialisten«, »Verdens Gang«, »Rød Ungdom«) og et væld af andre tidsskrifter, eksempelvis »Tilskueren«, »Gads danske Magasin«, »Højskolebladet« m.m. Det kulturelle politiske liv manifesterede sig også i AOF, de talrige foredragsforeninger, Arbejderens Teater osv. Der manglede heller ikke folk, der førte an på forskellige fløje: Julius Bomholt, Henning Kehler, Hakon Stangerup, Hans Lund. Samfundskritiske digtere (eksempler: Jacob Paludan og blandt socialdemokraterne Nils Nilsson) manglede heller ikke; heller ikke seksuel frigørelse og fri abort manglede (Olga Eggert før hun blev nazist). Det var ikke at forlange, at Morten Thing skulle have skrevet om alt dette; men det havde ikke været urimeligt, om han havde sat sit emne i relief ved at gøre det klart, at mange af dets manifestationer havde form og virkemidler fælles med de øvrige strømninger i tiden, og herunder også havde vurderet dets form og virke på en sådan almen baggrund.

Vagn Dybdahl

Henning Hartmann-Petersen: *Carl Madsen – en glad kommunist*. (Gyldendal, 1993). 123 s.

Bogens grundlag er de bånd, der blev

optaget og redigeret til fem timelange samtaler, som blev udsendt af Danmarks Radio i 1973. Emnet for de lange samtaler med kommunisten og juristen Carl Madsen (1903-78) er hans erindringer. Bogen behandler tiden fra hans fødsel på Mors og til hans sidste år, hvor han stort set havde opgivet sin advokatforretning. Som helhed bringes der ikke nyt i forhold til de erindringer, Carl Madsen selv publicerede i flere bøger. Derimod giver bogen, trods dens episodiske karakter, et godt og afrundet indtryk af den del af Carl Madsens personlighed, som havde relation til hans offentlige virke; påfaldende er her en snarest forstærket mangel på tolerance, menneskelig forståelse og evne til indlevelse i andre menneskers situation. Også i den henseende er bogen værd at læse til mere direkte belysning af Carl Madsens person end erindringerne.

Vagn Dybdahl

Robert Pedersen: *Gør din pligt. Kræv din ret. Erindringer*. (Holkenfeldt, 1994). 283 s.

Robert Pedersen, der døde sommeren 1994, valgte den gamle socialdemokratiske devise (der i øvrigt er blevet brugt af mange, f.eks. også H.N. Andersen) som titel på sine erindringer. I mange retninger kunne devisen også stå som karakteristik af Robert Pedersens levned. Næppe nogen vil kunne sige, at han ikke har gjort sin pligt, nogle vil nok sige, at han har brugt en del af sin ret til at sige, hvad han mener eller ved, mere end de finder rimeligt.

Robert Pedersens skildringer af brydninger inden for den socialdemokratiske inderkreds fortsætter for så vidt en linie, der blev lagt allerede i J.O. Krags dagbog (1972) og senere fortsat i Anker Jørgensens dagbøger (1989, 1990) og Karl Hjortnæs' »20 år efter«. Med bør